

معرفی انواع استهلاك حسابداری در سازمانها

حسابداری سازمانها وابستگی زیادی به داراییهای ثابت هر شرکت دارد. داراییهای ثابت هم در اثر گذشت زمان و استفاده از آنها دچار استهلاك و فرسودگی می شوند. مستهلك شدن این داراییها باعث کاهش ارزش آنها و در نتیجه تغییر در گزارشهای مالی سازمانها می شود. به همین دلیل مفهومی به نام هزینه استهلاك داراییهای ثابت در حسابداری پدید آمده است. در این مقاله به ارائه تعریفی جامع از استهلاك در حسابداری می پردازیم و شما را با انواع آن آشنا می کنیم.

برای دریافت دموی نرم افزارهای مالی

استهلاك در حسابداری چیست؟

همانطور که اشاره کردیم، داراییهای شرکتها انواع مختلفی دارند. داراییهای ثابت یکی از این انواع هستند. اموالی مانند زمین، ابزار و وسایل، تجهیزات، ماشینآلات و... از جمله داراییهای ثابت محسوب می شوند. این اموال در اثر عواملی مانند: گذشت زمان، استفاده شدن، فرسودگی و فرسایش دچار کاهش ارزش می شوند یا کارایی خود

را از دست می‌دهند. در چنین شرایطی، صاحبین دارایی باید برای فروش، تعویض یا تعمیر اقدام کنند. به هزینه‌ای که برای تعمیر، تعویض یا فروش دارایی‌های ثابت صرف می‌شود، هزینه استهلاک دارایی ثابت گفته می‌شود. در حالت کلی، این هزینه در انتهای هر سال مالی محاسبه و در گزارش‌های مالی سازمان درج می‌شود.

مفاهیم مرتبط با هزینه استهلاک

- برای درک بهتر مفهوم استهلاک بهتر است با برخی از مفاهیم مرتبط با آن نیز آشنا شوید. در ادامه برخی از مهم‌ترین این مفاهیم را برای شما تشریح می‌کنیم:
- **عمر مفید:** مدت زمانی که یک دارایی ثابت به صورت مؤثر مورد استفاده قرار می‌گیرد را عمر مفید می‌گویند.

• **بهای تمام شده:** مجموع هزینه‌هایی که برای ساخت یا خرید یک دارایی صرف می‌شود، **بهای تمام شده** نام دارد.

• **ارزش اسقاط:** مبلغی که پس از فروش دارایی ثابت در پایان عمر مفیدش به صاحب دارایی پرداخت می‌شود را ارزش اسقاط می‌نامند.

نکته: برای محاسبه هزینه استهلاک دارایی‌های ثابت از این سه مفهوم (یعنی ارزش اسقاط، عمر مفید و بهای تمام شده) و ارزش دارایی استفاده می‌شود.

عوامل مستهلک شدن دارایی‌های ثابت

عواملی که باعث مستهلک شدن دارایی‌های ثابت می‌شوند، به شرح زیر هستند:

- گذشت زمان
- استفاده بیش از حد از تجهیزات و ماشین‌آلات
- نگهداری تجهیزات در شرایط نامساعد
- زنگ‌زدگی
- پوسیدگی
- کیفیت پایین ابزارآلات
- قدیمی شدن تکنولوژی به کار رفته در تجهیزات

این موارد از جمله مهم‌ترین عواملی هستند که باعث کاهش عمر مفید دارایی‌های ثابت می‌شوند.

انواع استهلاك حسابداری

استهلاك دارایی‌ها در حسابداری به دو نوع زیر تقسیم می‌شود:

- استهلاك دارایی‌های مشهود
- استهلاك دارایی‌های نامشهود

در ادامه به معرفی این دو مورد می‌پردازیم.

– استهلاك دارایی‌های مشهود

دارایی‌های مشهود به آن دسته از دارایی‌های ثابت گفته می‌شود که قابل مشاهده هستند. از جمله دارایی‌های مشهود می‌توان به ماشین‌آلات، تجهیزات، ابزارآلات، اموال و... اشاره کرد. لازم به ذکر است که این نوع از دارایی به 3 دسته زیر تقسیم می‌شوند:

- 1. دارایی‌های استهلاك‌پذیر:** موارد متعددی از دارایی‌های ثابت مشهود مانند ابزار و ماشین‌آلات با سپری شدن طول عمر مفیدشان دچار استهلاك و فرسودگی می‌شوند. به این دارایی‌ها، استهلاك‌پذیر گفته می‌شود.
- 2. دارایی‌های استهلاك‌ناپذیر:** برخی از دارایی‌ها مانند زمان و ساختمان‌ها عمر مفید مشخصی ندارند. به عبارت بهتر نمی‌توان بازه زمانی عمر مفید آن‌ها را تخمین زد. این دسته از اموال با گذشت زمان تحلیل نمی‌روند و فرسوده نمی‌شوند، به همین دلیل دارایی‌های استهلاك‌ناپذیر نام گرفته‌اند.
- 3. دارایی‌های نقصان‌پذیر:** برخی از انواع دارایی‌ها در اثر استفاده، مستهلك نمی‌شوند

بلکه به اتمام می‌رسند. از جمله این دارایی‌ها می‌توان به معادن، جنگل‌ها، ذخایر طبیعی و... اشاره کرد. به این دسته از دارایی‌ها، دارایی‌های نقصان‌پذیر گفته می‌شود.

– استهلاك دارایی‌های نامشهود

هدف سازمان از خرید برخی از دارایی‌های ثابت، سرمایه‌گذاری یا فروش آن‌ها نیست. این دسته از دارایی‌ها در فعالیت‌های روزانه سازمان مورد استفاده قرار می‌گیرند. به این دارایی‌ها، دارایی‌های نامشهود می‌گویند. از جمله دارایی‌های نامشهود می‌توان به سرقفلی، علامت تجاری، هزینه تأسیس، حق چاپ و حق اختراع اشاره کرد.

طول عمر دارایی‌های نامشهود می‌تواند محدود یا نامحدود باشد؛ با این حال با توجه به اصول حسابداری، تمام دارایی‌های نامشهود باید پس از گذشت حداکثر 40 سال مستهلك شوند. لازم به ذکر است که برای محاسبه هزینه استهلاك دارایی‌های نامشهود، از ارزش اسقاط استفاده نمی‌شود.

ثبت استهلاك دارایی‌های ثابت نامشهود در گزارش‌های مالی از دو روش زیر انجام می‌شود:

1. بستانکار کردن ارزش دفتری دارایی
2. ثبت کردن جداگانه استهلاك دارایی در حساب استهلاك انباشته

انواع روش‌های محاسبه استهلاك دارایی‌های ثابت در حسابداری

روش‌های متعددی برای محاسبه استهلاك دارایی‌های ثابت مشهود وجود دارد. برخی از مهم‌ترین این روش‌ها به ترتیب زیر هستند:

- روش خط مستقیم
- روش مانده نزولی مضاعف
- روش میزان تولید
- روش مجموع سنوات
- روش سرمایه‌گذاری وجوه استهلاكی

• روش قسط‌السنین

نکته: روش‌های دیگری هم برای محاسبه استهلاک دارایی در حسابداری وجود دارد. در ادامه به معرفی برخی از مهم‌ترین و پرکاربردترین آن‌ها می‌پردازیم.

- روش خط مستقیم

در این روش، ارزش دارایی در تمام طول عمر مفیدش یکسان در نظر گرفته می‌شود. فرمول محاسبه استهلاک از این روش به شرح زیر است:

$$\text{هزینه استهلاک} = (\text{هزینه} - \text{مبلغ ارزش افزوده}) \div \text{عمر مفید}$$

نکته: در این روش، هزینه استهلاک در تمام سال‌هایی که از دارایی استفاده می‌شود، یکسان است.

- روش مانده نزولی مضاعف

در این روش، ارزش دفتری دارایی ثابت در درصد ثابتی ضرب می‌شود تا استهلاک دارایی محاسبه شود. باید بدانید که این درصد ثابت، برابر است با دو برابر نرخ استهلاک که در روش خط مستقیم محاسبه شد. برای محاسبه نرخ استهلاک در این روش، بهای تمام شده دارایی را از ارزش اسقاط کسر و حاصل را بر تعداد کل محصول تولید شده، تقسیم می‌کنیم.

$$\text{نرخ استهلاک} = \text{تعداد کل محصول تولید شده} \div (\text{ارزش اسقاط دارایی} - \text{بهای تمام}$$

شده دارایی)

سپس از فرمول زیر برای محاسبه نرخ استهلاك استفاده کنید:

هزینه استهلاك هر دوره = نرخ استهلاك × محصول تولید شده همان دوره

– روش میزان تولید

در این روش، استهلاك انباشته وابسته به میزان محصولی است که تولید می‌شود. به همین دلیل، هزینه استهلاكی که به هر واحد از محصول تعلق می‌گیرد، ثابت است. فرمول محاسبه استهلاك دارایی‌های ثابت در این روش به شرح زیر است:

استهلاك یک واحد محصول = تعداد برآورد شده تولید محصول طی عمر مفید ÷ (ارزش اسقاط – بهای تمام شده خرید)

فرمول زیر برای محاسبه استهلاك سالیانه مورد استفاده قرار می‌گیرد:

استهلاك سالیانه = استهلاك یک واحد محصول × تعداد محصول تولید شده در سال

– روش مجموع سنوات

در روش مجموع سنوات، برای محاسبه استهلاك باید ارزش اسقاط را از بهای تمام شده کسر کنیم و سپس عدد حاصل را تقسیم بر مجموع سال‌های عمر مفید کنیم.

مثال: مجموع سال‌های عمر مفید یک دارایی در صورتی که عمر مفید آن مثلاً 5 سال

باشد، به صورت زیر حساب می‌شود:

بهترین روش برای محاسبه استهلاك

هر سازمان باید با توجه به شرایط و نوع دارایی‌های خود، بهترین روش را از بین راه‌های مذکور انتخاب و برای محاسبه استهلاك دارایی‌هایش اقدام کند. به عبارت بهتر، معرفی یک روش به عنوان بهترین راه برای محاسبه انواع استهلاك در حسابداری به تمام سازمان‌ها ممکن نیست. شما می‌توانید برای این کار از تیم مالی و حسابداری سازمان خود مشورت بگیرید.

دلایل شرکت‌ها برای مستهلك کردن دارایی‌های ثابت

هر سازمان با توجه به استراتژی مالی خود، هدف خاصی از مستهلك کردن دارایی‌های

خود دارد. با این حال می‌توان گفت که پرداخت مالیات کمتر، مهم‌ترین دلیل شرکت‌ها برای این کار است. با این کار نقدینگی شرکت افزایش پیدا می‌کند و می‌توان از این نقدینگی برای آغاز پروژه‌های جدید یا گسترش پروژه‌های قبلی استفاده کرد.

باید به این نکته توجه کرد که کاهش مالیات دارایی‌ها از طریق محاسبه استهلاک، تنها در سال‌های ابتدایی استفاده از دارایی اتفاق می‌افتد. مستهلاک کردن دارایی‌ها در سال‌های پایانی استفاده از دارایی باعث افزایش مالیات می‌شود. بنابراین باید برای پرداخت مالیات مذکور برنامه‌ریزی کرد تا سازمان پس از گذشت چند سال دچار مشکل و کمبود نقدینگی نشود.

کلام آخر

هر سازمان دارای دارایی‌های مختلفی است. برخی از این دارایی‌ها با هدف سرمایه‌گذاری و برخی هم برای استفاده در فرایندهای روزانه سازمان خریداری می‌شوند. دارایی‌های که در هر سازمان مورد استفاده قرار می‌گیرند، پس از گذشت مدتی فرسوده می‌شوند و تحلیل می‌روند. به همین دلیل باید پیش از محاسبه ارزش روز آن‌ها به محاسبه هزینه استهلاک آن‌ها پرداخت. استهلاک دارایی در حسابداری انواع مختلفی دارد. برای محاسبه و ثبت مستهلاک شدن هر دارایی (با توجه به نوع دارایی) از روش خاصی استفاده می‌شود که در این مقاله به آن‌ها پرداخته شد.